

La formació del professorat d'ensenyament secundari: competències, incompetències i negligències

Albert Soler i Núria Alturo,
professors de la Universitat de Barcelona

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

ice
Institut de Ciències
de l'Educació

filcat

III Simposi sobre l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes
a la secundària i a la universitat

Afer d'estat

La llengua i la literatura a les aules

Institut d'Estudis Catalans, 26 d'abril de 2017

UNIVERSITAT DE
BARCELONA **fil** **cat**

1. Competències
2. Incompetències
3. Negligències
4. Propostes

1. COMPETÈNCIES

Qui es pot formar?

- Han de ser doctors, llicenciats, graduats, enginyers o arquitectes.
- Se'ls demana que tinguin interès per l'ensenyament, la cultura, la comunicació interpersonal, el lideratge de grups i els projectes d'intervenció social o socioeducatius (especialment en relació amb l'adolescència i la joventut).

Qui es pot formar?

- Han de conèixer i tenir facilitat en l'ús de les llengües estrangeres (han d'acreditar un nivell B1 d'una llengua estrangera).
- Han de tenir prou coneixements en les matèries pròpies de l'especialitat que es vulgui cursar.

Requisits d'accés al màster

En l'apartat 4.2 de l'annex de l'Ordre ECI/3858/2007, de 27 de desembre, s'estableix que per a l'ingrés al màster és un requisit l'acreditació del **domini de les competències relatives a l'especialització** que es vulgui cursar.

Crèdits d'especialitat al màster: 12,5

La resta:

- Didàctica de la llengua i la literatura cat/cast: 12,5
- Mòdul genèric (sociologia, psicologia i pedagogia de l'educació): 15
- Pràcticum (pràctiques i treball de fi de màster): 20

2. INCOMPETÈNCIES

Com s'acredita el domini de les competències de l'especialitat?

Fins al 2013:

- Haver cursat un grau o una llicenciatura en filologia catalana.
- En el cas d'altres titulacions (Art Dramàtic, Humanitats, Periodisme), haver cursat addicionalment un màster amb continguts de llengua i literatura catalanes.

Com s'acredita el domini de les competències de l'especialitat?

Actualment:

En teoria (apartat 4.2 de l'annex de l'Ordre ECI/3858/2007, de 27 de desembre):

mitjançant una prova.

Com s'acredita el domini de les competències de l'especialitat?

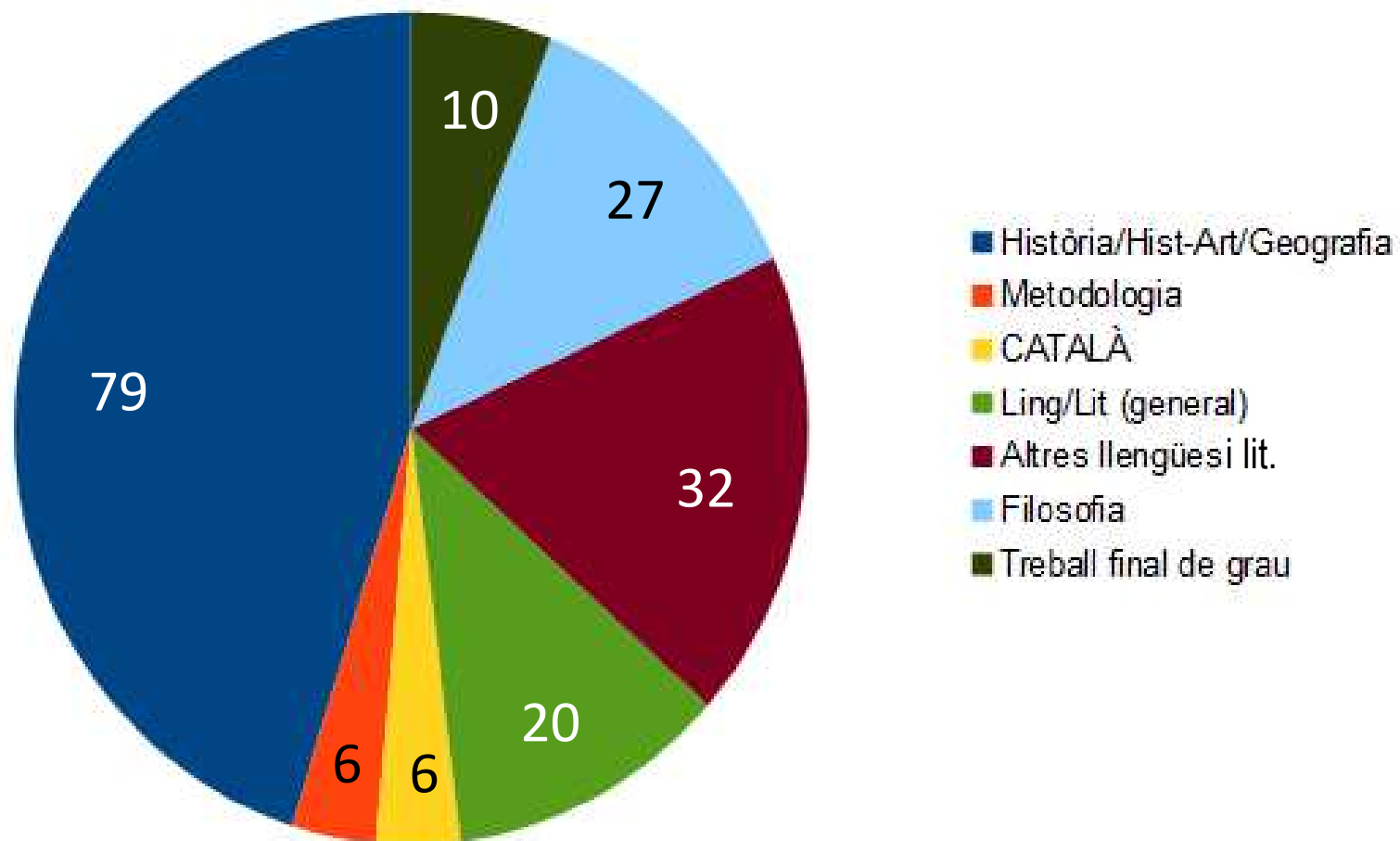
En la pràctica: no es fa cap prova.

- Els **titulats** “d'alguna de les titulacions universitàries que es corresponen amb l'especialització escollida” estan **exempts de la prova**. Això inclou els titulats d'humanitats, periodisme, art dramàtic, etc., que també estan **exempts, des del 2013, del requisit d'acreditació d'haver fet un màster de l'especialitat**.
- Historiadors, filòsofs, enginyers, arquitectes... haurien de fer aquesta prova, que no està definida enlloc.

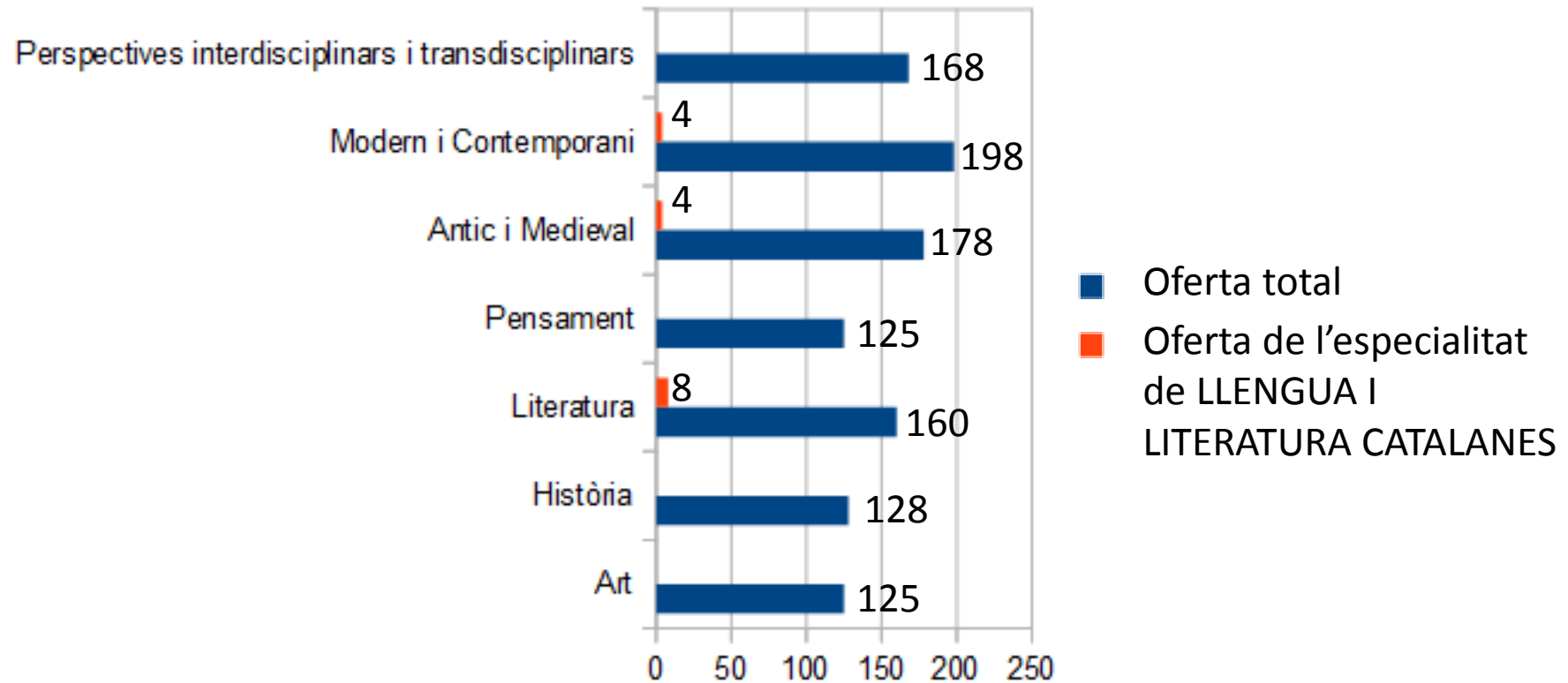
La fal·làcia de l'acreditació de competències

L'existència d'una **llista de “titulacions universitàries que es corresponen amb l'especialització escollida”** magnifica il·lícitament la premissa implícita que totes les titulacions de la llista garanteixen el domini de les competències pròpies de l'especialitat de llengua i literatura catalanes.

Humanitats (UPF), crèdits obligatoris (180)

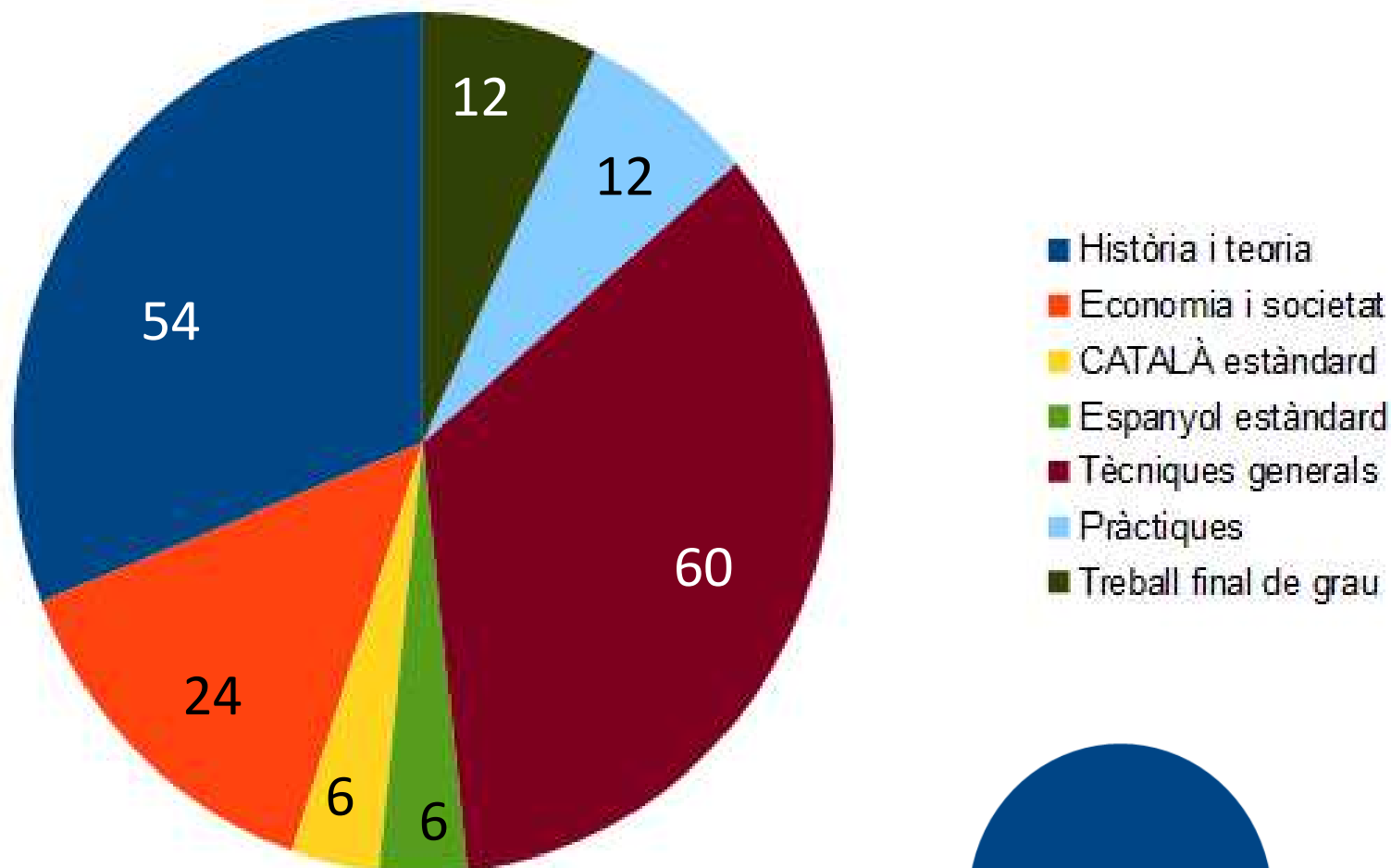

Humanitats (UPF), crèdits optatius (60)

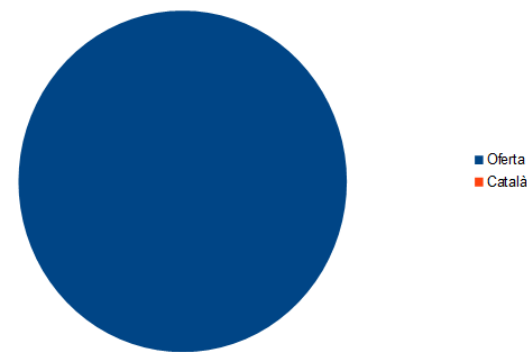
Oferta de crèdits optatius de la titulació d'Humanitats, per perfils d'especialitat

Periodisme (UAB), crèdits obligatoris (174)

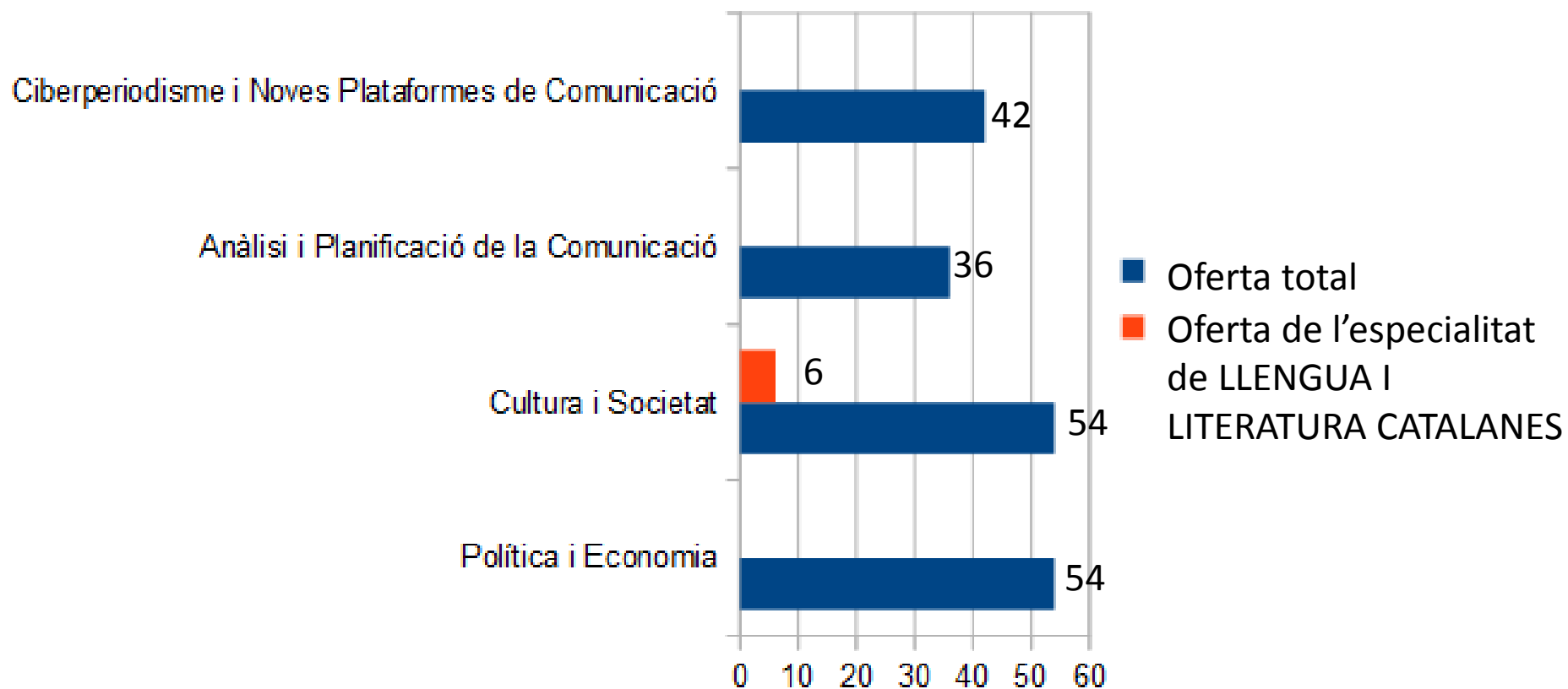

Crèdits optatius (66):

Oferta: 72 / **Especialització català:**

Periodisme (UAB), especialitats amb menció (30 crèdits)

No estem parlant només
de la llengua de la docència

Queralt Penedès F.
@queralt_penedes

 Segueix

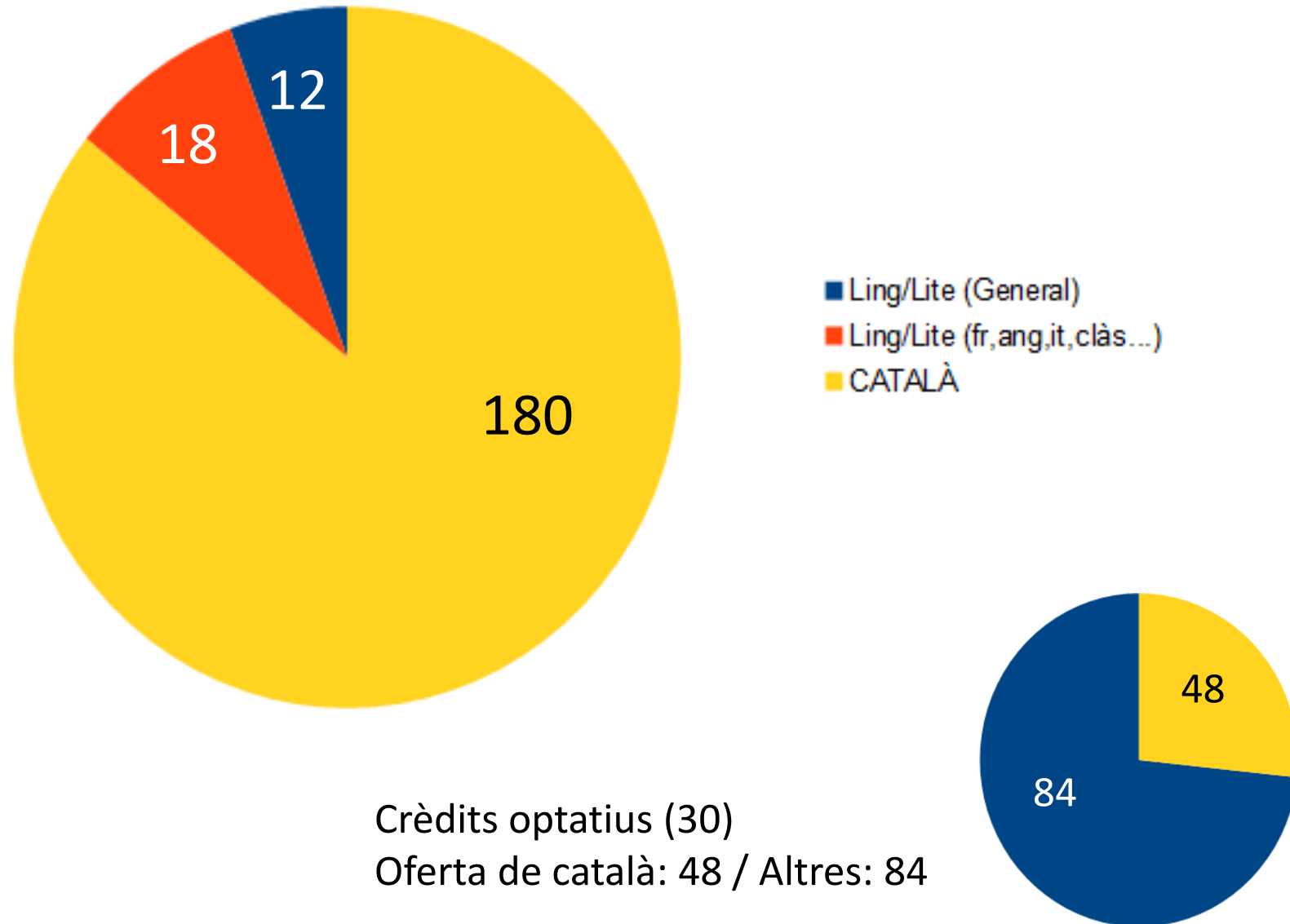
Té gràcia estudiar a una universitat que es
diu Pompeu Fabra i no fer cap classe en
català. 👍

RETUITS	AGRADA A
1.838	1.368

9:51 - 5 abr. 2017

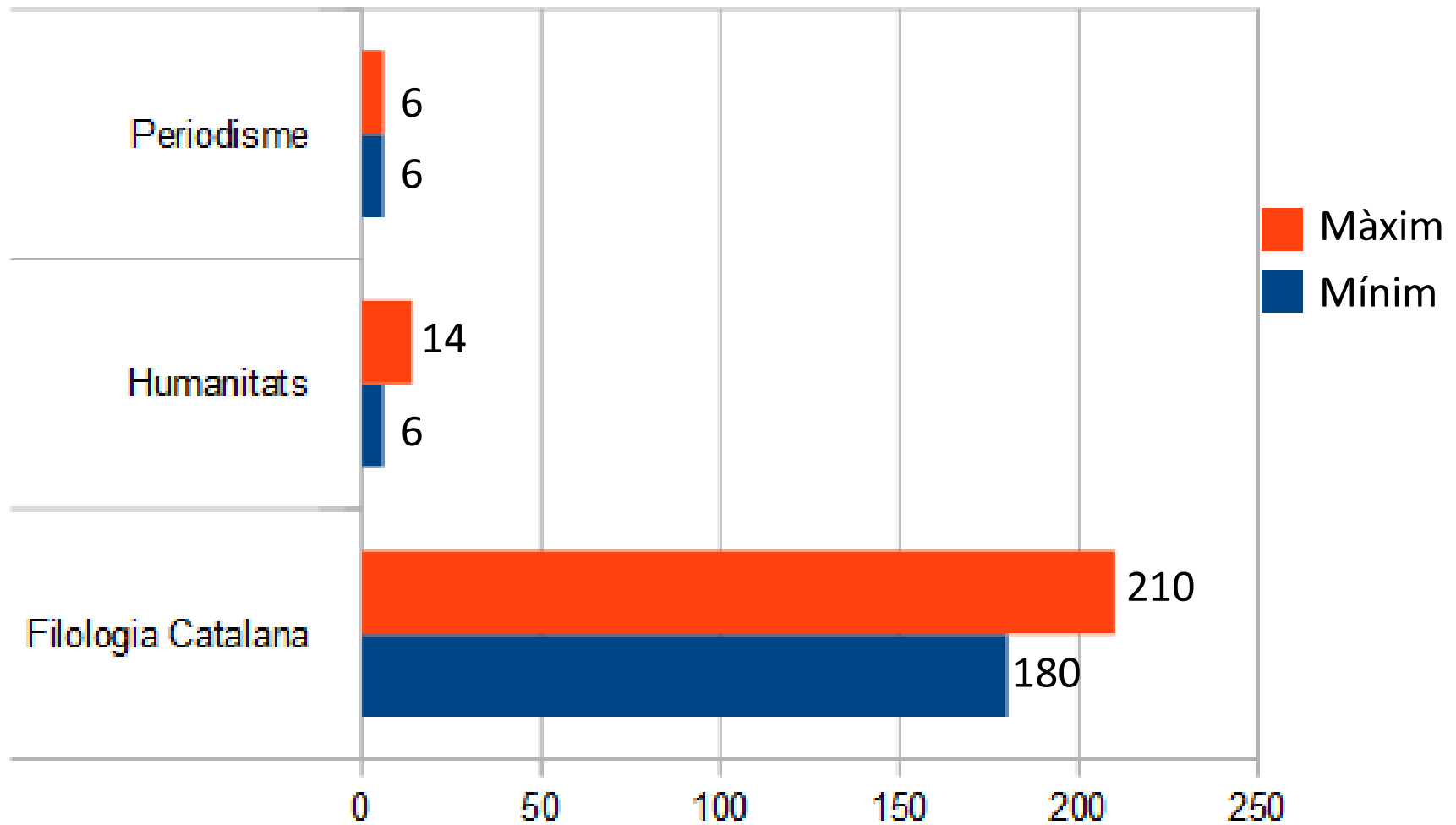
Estem parlant de la *formació*
especialitzada en llengua i
literatura catalanes.

Filologia Catalana (UB), crèdits obligatoris (210)

El contrast entre les titulacions de formació especialitzada i les no especialitzades *és abismal!*

Nombre màxim i mínim de crèdits d'especialitat en les titulacions comparades

Els mateixos *estudiants*
del màster són
testimonis de les
conseqüències d'aquest
contrast.

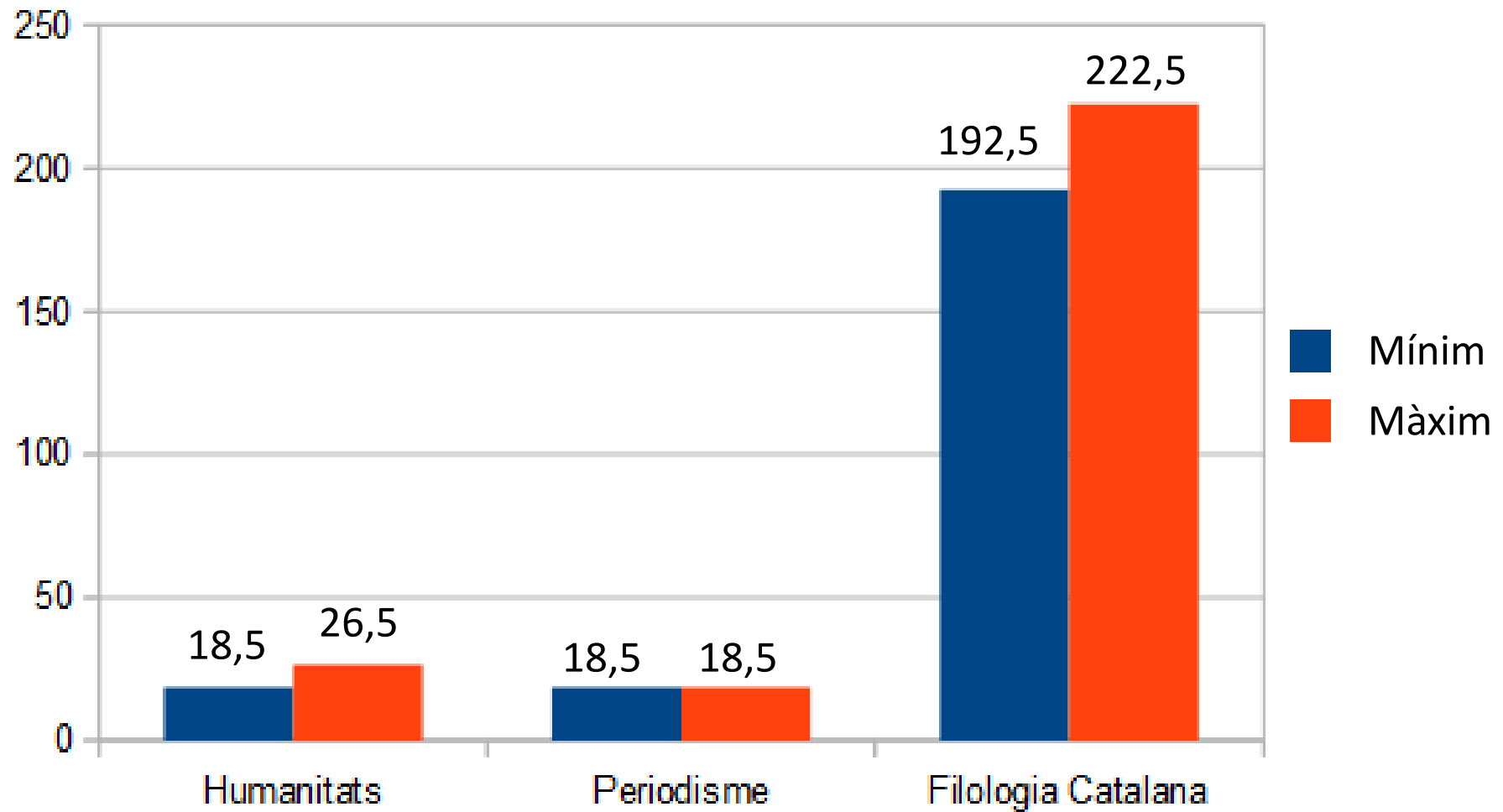
“Vam fer un treball de didàctica de la literatura en grup i jo era l'únic filòleg català. Jo vaig triar l'autor, els llibres, vaig proposar com ho havíem d'enfocar. Pràcticament vaig fer jo tota la feina, perquè els altres no en tenien ni idea i em van dir que fes el que em semblés.”

(Entrevista a un estudiant del Màster de Formació del Professorat de la UB del curs 2015-2016)

“Al màster és habitual fer treballs i presentacions en grup, fet que fa que els alumnes tinguem accés a textos redactats per altres companys o bé per treballar-hi en comú o bé per fer coavaluacions entre nosaltres. A través d’aquesta via, he pogut constatar que alguns dels alumnes de les especialitats no lingüístiques produeixen textos sovint minats d’errades ortogràfiques.”

(Montserrat Sendra, alumna del Màster de Formació del Professorat de la URV del curs 2016-2017)

Nombre mínim i màxim de crèdits d'especialitat sumant el Grau i el Màster

La norma

Per a l'ingrés al màster **és un requisit l'acreditació del domini de les competències relatives a l'especialització** que es vulgui cursar.

Els fets

Es fa una llista de titulacions "que es corresponen amb l'especialització escollida" (incloent Humanitats, etc.), i amb això **desapareix, a efectes pràctics, el requisit de fer la prova de verificació.**

El resultat

El sistema **no garanteix** el domini de les competències relatives a l'especialització que es vulgui cursar.

3. NEGLIGÈNCIES

La Coordinadora d'Estudis Universitaris de Filologia Catalana (UA, UAB, UB, UdG, UdL, UIB, UOC, URV, UV i UVic-UCC) des de l'any 2010 ha instat repetidament les universitats i el govern de la Generalitat (universitats, ensenyament) a fer atenció al problema que suposen les condicions d'accés de l'alumnat de l'especialitat de llengua i literatura catalanes al màster de secundària.

La Secció Filològica de l'IEC i la Xarxa Vives s'han posicionat respecte del problema en el mateix sentit que la Coordinadora.

Després de 7 anys d'alertar sobre el problema, les autoritats acadèmiques i polítiques del país el segueixen ignorant.

No volen sentir parlar de separar les especialitats de català i castellà, cosa que permetria definir condicions d'accés que garantissin el coneixement especialitzat de la matèria abans d'accedir al màster.

Al País Valencià SÍ que SÓN especialitats separades.

(Això no exclou l'accés al màster de titulats d'altres especialitzacions. Com en les oposicions a professors d'institut, si l'aspirant a docent supera una prova que demostrï el seu domini de l'especialitat, ha de poder accedir a la formació per a la professió docent).

A València són especialitats separades:

Presentació de les especialitats	VNIVERSITAT ID VALÈNCIA	Màster Universitari en Professor/a d'Educació Secundària
Biologia i Geologia		
Dibuix		
Economia		
Educació Física		
Filosofia		
Física i Química		
Llengua estrangera: Anglès, Francès i Alemany		
Geografia i Història		
Llengües i Cultures Clàssiques: Grec i Llatí		
Llengua Castellana i Literatura		
Llengua Catalana (Valencià) i la seua Literatura		
Matemàtiques		
Música		
Orientació Educativa		
Tecnologia i Processos Industrials		
Formació i Orientació Laboral		
Àrea de Formació Professional		

Llengua Castellana i
Literatura

Llengua Catalana (Valencià)
i la seua Literatura

S'afirma que **el requisit d'entrada són 30 crèdits**; i això, com podem veure si revisem els plans d'estudis, **és fals**.

Alguns exemples:

- No hi ha **cap crèdit** de l'especialitat de llengua i literatura catalanes al Grau d'Arts Escèniques de la UdG.
- Només hi ha **6 crèdits obligatoris** de l'especialitat de llengua i literatura catalanes als graus d'Humanitats (UPF) i Periodisme (UAB).

Es compten com a crèdits d'especialitat els de la llengua vehicular.

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	FB	1	1

Professor de contacte

Nom: Patricia Lázaro Pernias

Correu electrònic: Patricia.Lazaro@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

*Són continguts generals amb
grups de docència vehiculada
en català o en castellà*

A més, a les universitats catalanes hi regeix el principi de "llibertat emissiva": res no impedeix que un alumne cursi una optativa de literatura catalana a Humanitats i faci les proves d'avaluació en castellà.

És simptomàtic que les titulacions d'Història i Filosofia no estiguin incloses en la llista de “titulacions universitàries que es corresponen amb l'especialització de llengua i literatura catalanes”, i que en canvi sí que s'hi inclogui la titulació d'Humanitats, amb un pla d'estudis que inclou 79 crèdits d'Història i 27 de Filosofia.

La raó no pot ser altra que Història i Filosofia tenen una assignatura pròpia a la secundària i el batxillerat, i en canvi no la tenen les titulacions d'humanitats, periodisme o art dramàtic.

Els requisits per a l'accés a la professió docent són incoherents. Per accedir a la borsa de treball del Departament d'Ensenyament:

- Els professors de cicles formatius de 7 especialitats diferents han de fer el MÀSTER i, a més a més, SUPERAR UNA PROVA DE CAPACITACIÓ.
- Els professors d'arts plàstiques i disseny d'altres àmbits formatius NO HAN DE FER CAP MÀSTER, sinó només SUPERAR UNA PROVA DE CAPACITACIÓ.

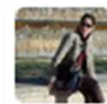
Les conseqüències

d'aquesta situació són...

1. Es dificulta l'accés dels especialistes a la formació pedagògica i, per tant, a la professió docent.

- ✓ Els graduats en estudis de llengua i literatura catalanes tenen dificultats per aconseguir plaça al màster.

(Les queixes dels afectats s'han repetit cada any)

Melissa Vivas

@Meliviv93

 Segueix

En resposta a @filcatUB

Una llàstima que els filòlegs ens quedem sense plaça al màster per culpa de l'intrusisme per part de carreres no-filològiques.

AGRADA A

2

10:45 - 23 abr. 2017

2. No hi ha prou garanties que els futurs professors de català tinguin majoritàriament un domini adequat ni interès suficient per la matèria que hauran d'ensenyar.

✓ *L'estudiant que durant el màster ha pogut dissimular la seva incompetència lingüística no la podrà amagar quan escrigui la lliçó a la pissarra de l'aula de secundària.*

- ✓ La situació és comparable a la que es donaria si a un farmacèutic especialista en plantes medicinals se li permetés exercir la medicina en l'atenció primària.

4. PROPOSTES

1.

Organitzar un màster de professorat de secundària amb **l'especialitat de català separada de la de castellà**, com fan a les Illes Balears i al País Valencià, per poder controlar l'accés i assegurar la formació dels candidats.

2.

Mentrestant, i d'acord amb RESOLUCIÓ DEL CONSELL GENERAL DE LA XARXA VIVES D'UNIVERSITATS SOBRE EL MÀSTER DE SECUNDÀRIA de 12 de febrer de 2016, recomanar que es revisin els criteris d'accés al màster de secundària i a les llistes d'interinatge d'acord amb la prioritització expressada en els tres grups següents:

Primer nivell: grau/licenciatura d'**especialitat** en Filologia Catalana (UA,UB, UV), Llengua i Literatura Catalanes (UAB, UdG, UIB, UOC, URV), Estudis Catalans i Occitans (UdL).

Segon nivell: graus /licenciatures **que combinen** Filologia Catalana amb altres titulacions (amb altres filologies, amb lingüística, amb estudis literaris o amb traducció i interpretació), amb un **mínim de 80 crèdits realment específics** dels continguts de llengua i literatura catalanes.

Tercer nivell: **altres** graus/licenciatures d'humanitats (Comunicació/Periodisme/Teatre/Humanitats/altres Filologies, etc.) **si s'ha cursat addicionalment un màster amb continguts de llengua i literatura catalanes** (com es demanava en convocatòries anteriors a la de 2013/14) **o si es realitza una prova d'accés, tal com es fa a l'especialitat de matemàtiques.**

Tenim una responsabilitat indefugible en la gestió del present i del futur del patrimoni lingüístic i literari català.

Necessitem professionals competents que coneguin en profunditat aquest patrimoni, que sàpiguen fer-lo conèixer en tota la seva varietat i amplitud.

L'ensenyament ha de permetre als infants i joves conèixer, estimar, gaudir i fer-se seu el patrimoni lingüístic i literari català.

És necessari formar gent amb habilitats comunicatives, però al nostre país és imprescindible formar gent competent en la nostra llengua.

És necessari formar lectors, però al nostre país és imprescindible formar lectors de literatura catalana.

GRÀCIES